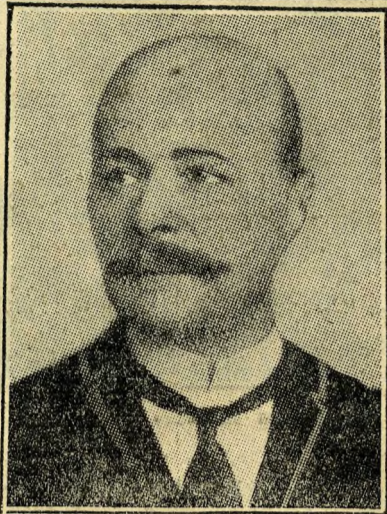

A budapesti Kereskedelmi és Iparkamara

Magyarországon a modern haladás eszméi az elmúlt század harmincas és negyvenes éveiben az ú. n. reform-korban kezdtek kibontakozni. Ugyane korszakban jelentkeznek a magyar gazdasági politikának modernebb értelemben vett első nyilvánulásai is. *Széchenyi István* gróf tágkörű gazdasági és közlekedési programja, a hitelkérdés megoldása, az első takarékpénztár megalakítása, a védegyeleti mozgalom, a magyar gyáralapító társaság létesítése, a váltótörvény meghozatala mind-mind élénk jelei voltak a közszellem és közfelfogás ama forrongásának, mely évszázados elmaradottságunkat rohamos, szinte ugrásszerű haladással óhajtotta pótolni.

Ebben a korban született meg nálunk a kereskedelem és ipari érdekek szakszerű képviselésének eszméje is. Az 1848. évi első magyar alkotmányos minisztérium gondoskodása kiterjedt e tere is és *Klauzál Gábornak*, e kormány kereskedelemügyi miniszterének kezdeményezésére az akkor fennálló pesti kereskedelmi testületek, grémiumok, permanens bizottságok alakítottak, melynek feladata volt, hogy a kereskedelem és ipar szervezésére, különösen pedig a kereskedelmi és iparkamaráknak és a kereskedelmi bíróságok megalakítására vonatkozólag, nemkülönben a hazai kereskedelem és ipar fejlesztését célzó egyéb intézkedések ügyében is jelentést tegyen. A kereskedelmi és iparkamara felállításának ez az első kísérlete, mely a hazai talajból nőtt ki, mint sok egyéb üdvös kezdeményezés is, a szabadság-

dasági életének náluk tekintélyesebb és népesebb vezető férfiai abban a korszakban nem voltak. Az ő alkotó erejük, tevékenységük tulajdonképpen már az előző korszakban érte el tetőpontját, mikor a szabadalmas polgári testület és a nagykereskedők és nagyiparosok testülete között folytatott hosszú éveken át tartó küzdelmek középpont-

Belatiny Artur
felsőházi tag, kereskedelmi főtanácsos, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnöke

jában a kereskedelem és ipar modern átalakulásának nagy kérdései, nevezetesen a céhszabadság lebontása, az iparszabadság elve, és az ezáltal biztosítható hazai iparfejlesztés gondolata állottak. Valéro és Appiano nagyiparosok voltak, az akkori Pest legnagyobb iparvállalatának: „J. A. Valéro & Söhne” selyem-, bársony- és kreppszövetgyárnak tulajdonosai, mely 340 munkást foglalkoztatott, és évi 8000 font nyersselymet dolgozott fel. Részesek voltak azonkívül minden úttörő kezdeményezésben, nagyvállalatok alapításában. Valéro Antal, a kamara első elnöke, nagy pénzügyi talentum is volt, s a vám és kereskedelmi kérdésekben korának színvonalát magasan felülmúló nagyműveltségű szakember, aki Kossuth által 1848-ban bankkormányzóvá is kineveztetett. 1856 után három évig *Fuchs Rudolf*, a hazai dohánygyártás nagynevű megalapítója, majd a dohánygyártási monopólium meghonosítása és a Fuchs-féle dohánygyár megváltása óta több nagyipari vállalat és pénzintézet érdekeltje vitte a kamara ügyeit, mint elnök. Utána 1859-ben *Kochmeister Frigyes* bárót választották meg elnöké, aki több mint három évtizeden át irányította a kamara munkásságát. Az ő elnökségének idejére esik a provizórium korszaka, a kiegyezés, a nyomán támadt gazdasági fellendülés, majd a bécsi válság után következő szomorú évek, a gazdasági fejlődés újabb fellendülésének évei, melynek igen szép tanulsága volt a 80-as években megtartott országos kiállítás, végül a Baross-korszak, amely a kamarákat igazi hivatásuk magaslatára emelte. Kochmeister elnökségének ideje alatt 1863-ban létesült a kamara sűrűségére a Budapesti Áru- és Értéktőzsde is. A kiegyezés után 1868-ban a kamarák fennállására vonatkozó eddigi rendeletek helyébe az 1868. évi VI. t. c. a kamarai törvény lépett, mely törvényeszerű intézményekké fejlesztette a kamarákat.

A magyar gazdasági élet modern alapokra fektetésének nagy munkája, a gazdaságpolitikai törvényhozás nagy feladatainak megvalósítása hárult a kiegyezés utáni évekre. A kamara erősen kivette a részét az erre irányuló munkálatokban. Erre a korszakra esik a bank- és valutakérdés rendezése, az új ipartörvény, kereskedelmi törvény és váltótörvény meghozatala, amelyek mind jótékony hatást gyakoroltak a kereskedelem, ipar, a forgalom és a részvényügy fejlődésére.

Az 1873. évi bécsi világiállításon való részvétel kérdése is igen foglalkoztatta annak idején a kamarát, amelynek egyre jelentősebb szerep jutott a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején fellendülésnek induló magyar gazdasági élet irányításában. Az 1873. év májusában bekövetkezett pénzügyi válság pusztító hulláma hozánk is eljutottak és a magyar gazdasági életet is alaposan megviselték. Ebben a pusztító viharban a kamara gazdaságpolitikai irányítására, éberségére és előrelátására szintén nagy szükség volt, hogy az azelőtt soha nem tapasztalt méreteket öltő gazdasági válság likvidálódása minél hamarabb sikeres lebonyolítást nyerjen. A 80-as évek ismét a fejlődő és megismosodó gazdasági korszak jellegével bírtak. Impozáns megnyilvánulása volt ennek az országos kiállítás. Budapest városának fejlődése és ezzel együtt a budapesti kereskedelem megmagyarosodása is ebben az évtizedben vett legnagyobb lendületet.

A budapesti kamara történetére nézve korszakot alkotó volt, mint minden más téren is, ahol hatalmas lángesze tevékenykedni kezdett, *Baross Gábornak*, Magyarország legnagyobb kereskedelemügyi miniszterének működése. A kamarai intézmény fejlesztésénél is egy csapásra új utat tört, alkotó életkedvet, feltétlen bizalmat és el nem muló emléket hagyva hátra. Mindjárt kormányra jutása után tudomására hozta a kamaráknak, hogy közreműködésüket fokozottabb mértékben óhajta igénybe venni. 1889 októberében egyetemes kamarai gyűlést hív össze, amelynek napirendje a kamarai reform tervén kívül a

Székács Antal
felsőházi tag, udvari tanácsos, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara alelnöke

hazai iparfejlesztés nagy kérdését tűzi. Ő valóította meg a rákövetkező évben a kamarák új területi szervezését is és a meglévő 12 kamarai kerület tovább osztásával 8 új kamarai kerület létesítését tette lehetővé. Baross Gábor nagy kezdeményezései korai halála következtében, sajnos nem valósulhattak meg, de ez nem jelenthette azt, hogy a rákövetkező évtizedekben a budapesti kamara munkássága és tevékenységi köre csökkent volna, sőt a kamara jelentősége, súlya mindenképpen emelkedett.

Wahrman Mór mindössze egy évig tartó elnöksége után, *Lánczy Leó* személyében 1892-ben olyan férfi került a kamara élére, aki addig soha nem ismert színvonalra tudta emelni nagy éleslátásával, az összes szakkérdésekben való tájékozottságával, biztos ítéletével és messzeszárnyaló koncepcióival a kamara munkásságát. Több, mint negyedszázad évig, 1892-től 1919-ig állott a kamara *Lánczy Leó* vezetése alatt. Ez a korszak egybeesett az ország gazdasági életének azon újabb fellen-

dülési korszakával, amelynek a múlt század végén és a jelen század első évtizedében tanúi voltunk.

Az idősebbeknek ma is emlékezetében él a millenáris kiállítás, a 90-es évek nagy nemzeti manifesztációja, amelynek megszervezése körül a kamarának szintén jelentős szerep jutott osztályrészül. A rákövetkező évtized a magyar gyáripár kialakulásának korszaka volt. Az aktuális iparfejlesztési, adópolitikai, közlekedési kérdések mellett állandóan napirenden volt e korban a gazdasági önállóságnak politikai szempontból is annyira előtérbe állított, nehéz problémája. Hosszú időn át kellett a kamarának védelmi harcát folytatnia a századforduló táján keletkezett kereskedelem-ellenes áramlatokkal szemben, amellyel karöltve a szövetkezeti mozgalom nagyarányú kiépítése, majd túltengése veszélyeztette a legális kereskedelem fejlődésének lehetőségét. A fejlődő magyar gyáripár ezidőben tette nagyobb mérvben aktuálissá a szociálpolitikai kérdéseket is.

A világháború kitörése ismét új és igen nehéz feladatok elé állította az egész kereskedelmet és ipart, a kamarára háruló gazdaságpolitikai teendők körét pedig pár év alatt meghatványozta. A háború szülte nélkülözések, anyagihiány, a termelés és fogyasztás kényszerű korlátozása által teremtett helyzet, nemcsak megbolygatta a gazdálkodás szervezés-kialakult rendjét, hanem tápot adott egyben a felelőtlen közvéleménynek is, amely sok esetben igazságtalanul sújtotta tüneti jelenségek alapján a háború alatt hivatását mindig heroikus megfeszítéssel ellátni igyekvő ipart és kereskedelmet. A kamarának ezzel kapcsolatban a kiegyenlítés és megértés álláspontjának érvényesíthetése érdekében igen intenzív tevékenységet kellett kifejtenie.

A háború utáni nehéz időkben a kereskedelmi és ipari körök a kamara elnökévé *Belatiny Arturt* választották, aki azóta is a kamara élén áll, jelenlegi alelnöktársaival: *Székács Antallal* és *Bittner Jánossal* együtt.

Futó pillantást vetve a lefolyt évtizedre, leszögezhetjük, hogy az a magyar ipar és kereskedelem legválságosabb és legnehezebb időszak volt a kamarák létesítése óta. Magától értődő, hogy az egész gazdasági válság, amely pusztító viharoként száguldott végig a háború előtt már szép fejlődésnek indult magyar kereskedelmi és ipari életben, a kamarai munkásságot is súlyos erőpróbák elé állította. Ennek az időszaknak eredményeire visszatérve, mégis megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy a kamara tevékenysége és hatásköre a háború óta bizonyos vonatkozásokban még a kedvezőtlen viszonyok ellenére is elmélyült és kiterjedt.

A háború utáni helyzet igen sok problémát vetett fel. Egytől-egyik olyan nagy kérdések voltak ezek, amelyekhez foghatóak a háború előtt ilyen tömegesen és egyidejűleg soha nem merültek föl, sürgető megoldásra várva.

Az államháztartás és az adópolitika nagy kérdései terén a pénzértékesítővel, a devizakorlátozásokkal, a pénzérték helyreállításával és a valorizációval kapcsolatos problémák, továbbá a fényüzési és forgalmiadó kérdések, a társulati adóreform, az illetékjog, a házadómentesség kérdéskomplexumai mellett a kiskereskedelmi hitelleltetés és az ipari jelzalog kérdése szerepeltek, mint nagyobb programpontok a kamara munkásságában.

A kereskedelempolitika terén a háború után bekövetkezett önálló vámterület autonóm vámtarifa megalkotását tette szükségessé. Az ennek előkészítésével kapcsolatos munkálatok, majd a vámtarifa életbelépte után az annak alapján teljesen új alapokon kiépülő kereskedelempolitikai szerződéses hálózat létesítésére irányuló tárgyalások szintén nagy mértékben igénybe vették a kamara munkásságát. Később a fokozódó mérlegpasszivitás ténye ennek tanulmányozására hívta fel a kamara figyelmét.

Az ipari és szociálpolitikai kérdések terén hasonlóan gazdag volt az elmúlt évtizedben a kamara munkaprogramja. Az iparfejlesztés-

Bittner János
felsőházi tag, kormányfőtanácsos, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara alelnöke

harc véres küzdelmei és a bécsi kormány győzelme következtében abbamaradt.

Két évvel később maga az abszolút kormány vette kezébe az ügyet és az 1850. március 18-án kibocsátott ideiglenes törvénnyel megvalósította a kereskedelmi és iparkamarák intézményét. Az abszolút kormány lényegében már 1850-ben ugyanazt a hatáskört szánta a kamaráknak, amelyet később az immár alkotmányos alapon létesült 1868. évi VI. t. c., a kamarai törvény is kijelölt.

A kereskedelmi és iparkamarák 1850. évi első szervezésekor az ország területén összesen 11 kamara létesült. (Budapest, Pozsony, Sopron, Kassa, Debrecen, Kolozsvár, Brassó, Témésvár, Eszék, Zágráb és Fiume.) A budapesti kamara alakuló gyűlést 1850. évi szeptember hó 28-án tartotta meg. Az abszolút korszakban, 1850-től 1856-ig felváltva *Valéro Antal* és *Appiano József* voltak a kamara elnökei. Négy kamarai választás igazolta, hogy a főváros gaz-

VILLAMOS ÉS KÖZLEKEDÉSI VÁLLALATOK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

SZÁMÁRA

Alaptőke pengő 35,000.000
Budapest, V., Nádor-utca 12
Telefon: 262-03